

**«Түркістан жарық-тазалық» ЖШС «Сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне
ішкі талдау жүргізу туралы талдамалық**

АНЫҚТАМА

Түркістан қаласы

19 қазан 2026 жыл

Кіріспе бөлімі:

Тақырыбы: Сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне ішкі талдау жүргізу және сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениетті қалыптастыру мәселелері.

«Түркістан жарық-тазалық» ЖШС-де сыбайлас жемқорлық тәуекелдерінің алдын алу, сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениетті қалыптастыру және Қазақстан Республикасының сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнамасы талаптарының сақталуын қамтамасыз ету мақсатында ішкі талдау жүргізілді.

Ішкі талдау Қазақстан Республикасының «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы» Заңына және Қазақстан Республикасы Мемлекеттік қызмет істері және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігі Төрағасының 2016 жылғы 19 қазандағы № 12 бұйрығымен бекітілген Сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне ішкі талдау жүргізудің үлгілік қағидаларына сәйкес жүзеге асырылады.

Ішкі талдаудың негізгі мақсаты – Серіктестіктің қызметінде сыбайлас жемқорлық тәуекелдерінің туындауына ықпал етуі мүмкін себептер мен жағдайларды анықтау, олардың алдын алу және жою жөнінде тиісті шаралар қабылдау.

Негізгі бөлім

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы саясаттың негізгі бағыттарының бірі – қоғамда сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениетті қалыптастыру және азаматтардың құқықтық сауаттылығын арттыру.

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениет дегеніміз – адамның сыбайлас жемқорлықты әлеуметтік жағымсыз құбылыс ретінде қабылдамауы, заңдылық пен әділдік қағидаттарын ұстануы және сыбайлас жемқорлық көріністеріне қарсы тұра білу қабілеті.

Тұлғаның сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениеті қоғамның қауіпсіздігі мен игілігіне сыбайлас жемқорлықтың тигізетін зияны туралы білімді, заң талаптарын құрметтеуді және адал мінез-құлықты қамтиды. Ол сыбайлас жемқорлыққа төзбеушілікпен ғана шектелмей, оның алдын алуға және қоғамда адалдық қағидаттарын орнықтыруға бағытталған белсенді азаматтық ұстанымды білдіреді.

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениет адамның құқықтық шеңберде әрекет етуін, өз міндеттерін адал орындауын, заңсыз артықшылықтарға жол бермеуін және мүдделер қақтығысын болдырмауын көздейді.

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы сана – адамдардың сыбайлас жемқорлыққа әлеуметтік жағымсыз құбылыс ретінде қатынасын білдіретін түсініктердің, көзқарастардың, құндылықтар мен сенімдердің жиынтығы. Ол адамның заңды

және заңсыз әрекеттердің ара-жігін ажыратып, құқық бұзушылықтарға қарсы тұруына ықпал етеді.

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениетті қалыптастыру адамгершілік, құқықтық және азаматтық жауапкершілікті арттырумен тығыз байланысты. Әрбір азаматтың заң талаптарын білуі, құқықтары мен міндеттерін түсінуі және заңдылық қағидаттарын сақтауы қоғамдағы сыбайлас жемқорлықтың алдын алуға мүмкіндік береді.

Осыған байланысты сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениетті қалыптастыру мынадай негізгі бағыттарды қамтиды:

- сыбайлас жемқорлықтың мәні, оның себептері, нысандары мен қоғамға тигізетін зияны туралы түсінікті қалыптастыру;

- қызметкерлердің құқықтық сауаттылығын арттыру және Қазақстан Республикасының заңнамасын сақтауын қамтамасыз ету;

- моральдық-адамгершілік және қызметтік әдеп қағидаттарын нығайту;

- сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтарына төзбеушілік көзқарасын қалыптастыру;

- мүдделер қақтығысының алдын алу және оны реттеу тәртібін сақтау;

- қызметтік міндеттерді адал әрі жауапкершілікпен орындау мәдениетін дамыту.

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимылда құқықтық түсіндіру жұмыстарының, қызметкерлердің жеке жауапкершілігін арттырудың және ішкі бақылау тетіктерін жетілдірудің маңызы зор.

«Түркістан жарық-тазалық» ЖШС қызметінде сыбайлас жемқорлық тәуекелдерінің алдын алу үшін басқарушылық шешімдердің заңдылығын қамтамасыз ету, лауазымдық міндеттер мен өкілеттіктерді нақты бөлу, құжаттардың дұрыс рәсімделуін бақылау және қаржылық-шаруашылық операциялардың ашықтығын қамтамасыз ету маңызды болып табылады.

Сонымен қатар, шарттар жасасу және орындау, тауарларды, жұмыстар мен көрсетілетін қызметтерді сатып алу, материалдық құндылықтарды есепке алу, кадрлық рәсімдер және қызметкерлердің қызметтік міндеттерін орындауы кезінде заңнама талаптарының сақталуына ерекше назар аудару қажет.

Серіктестіктің әрбір қызметкері өзіне жүктелген міндеттерді адал орындауға, қызметтік өкілеттіктерін жеке мүддесі үшін пайдаланбауға, заңсыз сыйақылар мен артықшылықтарды қабылдамауға және мүдделер қақтығысына жол бермеуге міндетті.

Сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне ішкі талдау жүргізу барысында ұйымның қызметін реттейтін ішкі құжаттарды, лауазымдық міндеттерді, басқарушылық шешімдерді қабылдау тәртібін және сыбайлас жемқорлықтың алдын алуға бағытталған бақылау шараларын зерделеу маңызды.

Талдау нәтижелері бойынша анықталған тәуекелдер мен кемшіліктердің себептерін жою, жауапты тұлғаларды белгілеу, тиісті іс-шаралар жоспарын әзірлеу және оның орындалуын бақылау қажет.

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениетті қалыптастыру тек басшылықтың ғана емес, Серіктестіктің барлық қызметкерлерінің ортақ міндеті болып табылады.

Қызметкерлер арасында адалдық, әділдік, заңдылық және жауапкершілік қағидаттарын орнықтыру ұйым жұмысының тиімділігін арттыруға ықпал етеді.

Сондай-ақ сыбайлас жемқорлықтың алдын алу жөніндегі түсіндіру жұмыстарын тұрақты жүргізу, қызметкерлердің құқықтық білімін жетілдіру және анықталған кемшіліктерді уақтылы жою Серіктестіктің қызметіндегі сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін төмендетуге мүмкіндік береді.

Қорытынды

Қорытындылай келе, сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне ішкі талдау жүргізу ұйым қызметінің ашықтығын арттыруға, заң талаптарының сақталуын қамтамасыз етуге және сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтарының алдын алуға бағытталған маңызды шара болып табылады.

«Түркістан жарық-тазалық» ЖШС-де сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін төмендету мақсатында ішкі бақылау жүйесін жетілдіру, қызметкерлердің құқықтық сауаттылығын арттыру, мүдделер қақтығысының алдын алу және қызметтік әдеп талаптарын сақтау жөніндегі жұмыстарды жүйелі түрде жүргізу ұсынылады.

Ішкі талдау барысында нақты анықталған тәуекелдер мен кемшіліктер болған жағдайда, оларды жою жөніндегі іс-шаралар жоспары әзірленіп, орындалуы белгіленген тәртіппен бақылауға алынуы тиіс.

Осы талдамалық анықтама «Түркістан жарық-тазалық» ЖШС-нің сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне ішкі талдау жүргізу нәтижелері бойынша дайындалды.

«Түркістан жарық-тазалық»

ЖШС-нің директоры м.у.а.

М.Әбдраев

«Түркістан жарық-тазалық»

ЖШС-нің директоры орынбасары

А.Парпиев

«Түркістан жарық-тазалық»

ЖШС-нің заңгері

Н.Джумамуратов

